

Доц. др Жаклина СПАЛЕВИЋ,
Факултет за туристички и хотелијерски менаџмент,
Универзитет Сингидунум
Проф. др Косана ВИЋЕНТИЈЕВИЋ,
Пословни факултет, Универзитет Сингидунум

ДОИ:10.5937/bezbednost1802101S

УДК: 343.721:339.72::004.738.5(497.11)

Прегледни научни рад

Примљен: 12.7.2018. године

Ревизија: 12.9.2018. године

Датум прихватања: 2.10.2018. године

Правни и рачуноводствени изазови детекције превара у примени електронских фактура

Апстракт: Главни циљ овог рада је анализирање примене електронских фактура у Републици Србији и појединим европским земљама. У раду је објашњена регулатива којом се уређује питање примене електронских фактура у савременом пословном окружењу. Посебна пажња посвећена је усаглашавању ове регулативе у Републици Србији са директивама Европске уније које дефинишу наведену област. Аутори наводе да будућа правна решења из ове области, треба да буду заснована на стандардима и директивама Европске уније. Такође се у раду наводе и могуће преварне активности са електронским фактурама којима су изложени привредни субјекти. Аутори препоручују привредним субјектима да ојачају интерне контроле за препознавање и избегавање преварних активности којима су изложени применом електронских фактура у пословним трансакцијама.

Кључне речи: електронска фактура, правна регулатива, рачуноводствена регулатива, превара електронским фактурама.

Увод

Рачун или фактура је документ који се користи у пословним трансакцијама између привредних субјеката на тржишту. Сваки промет добара и услуга између привредних субјеката подразумева издавање фактуре/рачуна од стране обвезника (добављача). Фактура је саставни део пословних активности који служи као ос-

нов за плаћање пословних трансакција и утиче на токове новца привредног субјекта.

У савременом информатичком окружењу издавање електронских фактура је постало саставни део пословања у којем се користе алати за е-трговину, трансформишу пословни процеси и користе нове могућности у готово свим секторима тржишта. Електронско фактурисање представља суштинску компоненту савремених технологија као што су *big data*, аналитика и финансијска технологија (*fintech*) и доприноси доношењу одлука привредних субјеката и јавних институција у циљу побољшања њихове ефикасности и конкурентности у глобалној привреди¹.

Електронско фактурисање је један од приоритета у оквиру Европске уније (ЕУ). Европска комисија, у *Дигиталној агенди ЕУ за 2020. годину*², има за циљ да електронско фактурисање постане доминантан начин фактурисања широм држава чланица ЕУ, због очигледних предности које пружа.

Према ЕУ *Директиви о порезу на додату вредност* (Директива 2010/45/ЕУ),³ електронска фактура, у сврху ове *Директиве*, означава фактуру која садржи неопходне информације, а која је издата, послата и примљена у било ком електронском формату. Потреба за електронским фактурама (е-фактура) које ефикасно подржавају своје кориснике у све сложенијем окружењу огледа се у ЕУ директиви о е-фактурисању *Директиви 2014/55/ЕУ*⁴ о електронском фактурисању у јавној набавци. Према овој директиви, електронска фактура означава фактуру која је издата, прослеђена

¹ *Водич за е-фактурисање питања и одговори*, Увод у електронско фактурисање и његове аспекте, Пројекат развоја електронског пословања, ISBN: 978-86-80388106, https://europa.rs/images/publikacije/EInvoicing_SRP.PDF, доступан 13. 5. 2018.

² *Digital Agenda: Commission outlines action plan to boost Europe's prosperity and well-being*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-581_en.htm, доступан 13. 5. 2018.

³ *Directives Council Directive 2010/45/EU of 13 July 2010 amending Directive 2006/112/EC on the common system of value added tax as regards the rules on invoicing* <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0045&from=HR>, доступан 13. 5. 2018.

⁴ *Directives Directive 2014/55/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on electronic invoicing in public procurement* <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0055&from=HR>, доступан 13. 5. 2018.

и примљена у структурираном електронском формату који омогућава потпуно аутоматизовану електронску обраду било које примљене е-фактуре. Осим тога, овом директивом се утврђује правни оквир за успостављање европског стандарда (EN) за семантички модел података основних елемената електронске фактуре.

Реч је о стандарду за семантички модел података основних елемената електронског рачуна/фактуре (FprEN 16931-1 *Electronic invoicing – Part 1: Semantic data model of the core elements of an electronic invoice*)⁵ и техничкој спецификацији листе синтакси које испуњавају захтеве стандарда (FprCEN/TS 16931-2 *Electronic invoicing – Part 2: List of syntaxes that comply with EN 16931-1*)⁶. Стандарди пружају основу за шире усвајање структурираних електронских фактура међу привредним субјектима, укључујући мала и средња правна лица, и такође им олакшавају потпуно аутоматско плаћање добављачима уз потенцијалну уштеду трошкова и унапређење ликвидности.

„E Invoicing“⁷ тежи да смањи трошкове пословања привредних субјеката и утицај штампаних рачуна на животну средину. Креирање јединственог Европског стандарда за електронске фактуре у јавним набавкама спречава наставак ширења других стандарда и синтакси за е-фактуре које коегзистирају међу државама чланицама и чине међуграничну компатибилност тежом.

Правни и рачуноводствени аспекти примене електронских фактура

Електронско фактурисање је важан аспект у јавној администрацији, односно е-управи у Европи као један од приоритета *Дигиталне агенде* и даје потенцијал за јачање економских и еколошких предности. Европска комисија процењује да би усвајање електронског фактурисања у јавним набавкама широм ЕУ могло да ге-

⁵ FprEN 16931-1 Electronic invoicing – Part 1: Semantic data model of the core elements of an electronic invoice https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0::: :FSP_PROJECT:60602&cs=1B61B766636F9FB34B7DBD72CE9026C72, доступан 12. 5. 2018.

⁶ FprCEN/TS 16931-2 Electronic invoicing – Part 2: List of syntaxes that comply with EN 16931 https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0::: :FSP_PROJECT:60603&cs=10D168BCA9F3F058F649A272825D6E580, доступан 12. 5. 2018.

⁷ e-Invoicing https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/e-procurement/e-invoicing_en, доступан 12. 5. 2018.

нерише уштеде до 2,3 милијарде евра.⁸ Прелазак са папирног на електронско фактурисање може да смањи трошкове пријема фактура са 30-50 ЕУР на 1 ЕУР према Michel Barnier⁹.

Норвешка агенција за електронску јавну управу је изнела процену да ће се увођењем е-фактура остварити уштеда од 240 милијарди ЕУР на нивоу ЕУ у наредних шест година. Скандинавске земље су лидери на светском нивоу у овом домену.¹⁰

У пракси је уобичајено да се фактура издаје у *B2B (Business to business)* трансакцијама (привредног субјекта – ка привредном субјекту), а рачун у *B2C (Business-to-consumer)* у малопродајним трансакцијама (привредни субјект – ка потрошачу). Овај последњи термин се такође назива и малопродајни рачун или само рачун. Очигледно је да је основна разлика у односу на фактуру та што на рачуну нису наведени подаци о купцу јер се продаја дешава *ad hoc* и купац није унапред познат продавцу. У неким земљама као што су: Бугарска, Пољска, Италија, Грчка, Словенија, Шведска, између осталих постоји посебно законодавство које уређује издавање малопродајних рачуна уопште или за посебна подручја економских активности. Законодавство у тим земљама обавезује привредне субјекте да користе посебан хардвер (фискалне касе) који испуњава одређене техничке карактеристике регулисане законским одредбама. Основна сврха је да се ограничи евентуално манипулисање продајним подацима који су већ сачувани у меморији фискалних каса и тако спрече губици пореза на додату вредност услед немарних манипулација.

У Републици Србији се, у складу са *Законом о фискалним касама*¹¹ (који се примењује на малопродајне трансакције), строго захтева издавање папирног рачуна који се издаје путем фискалне касе. Међутим, *online* продавци су изузети од наведене обавезе и од њих се захтева да електронски, путем е-поште, пошаљу примаоцу појединости о трансакцији. Међутим, технологије које се ослањају на електронске потписе, а које се користе за заштиту

⁸ E-invoicing in public procurement: another step towards end-to-end e-procurement and e-government in Europe, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-608_en.htm, доступан 12. 5. 2018.

⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-608_en.htm, доступан 12. 5. 2018.

¹⁰ Електронске фактуре у Србији, http://www.kombeg.org.rs/aktivnosti/udr_informatike/Detaljnije.aspx?veza=8819, доступан 12. 5. 2018.

¹¹ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 135/2004 и 93/2012.

трансакција е-фактурисања већ дужи низ година, могу се сматрати као опционо решење за замену фискалног хардвера (тј. фискалних каса). С обзиром да се садржај фактуре може сматрати подгрупом података са фактуре (што је слично „поједностављеној фактури“ дефинисаној ЕУ *Директивом о ПДВ*), очекује се да ће садржај фактуре бити укључен у нове стандарде за е-фактурисање да би се обухватиле *B2C* фактуре. То ће омогућити привредним субјектима да уједине технологију и интегрисане пословне процедуре и створе средину за издавање е-фактура.

У Републици Хрватској правна регулатива е-фактура заснована је на регулаторним одредбама и стандардима Европске уније. Е-фактура у хрватском законодавству је у потпуности изједначена са фактуром у папирној форми.¹² Према одредбама закона којима се уређује финансијско пословање и предстечајни поступак у Републици Хрватској¹³, валута плаћања креће од тренутка пријема е-фактуре. Према наведеном закону, на основу електронског пријема е-фактуре тачно се зна време пријема исте. Наводимо неке од закона усвојених у Републици Хрватској усклађене са одредбама и стандардима ЕУ за праћење и развој е-фактурисања: *Zakon o porezu na dodanu vrijednost*¹⁴, *Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost*¹⁵, *Mišljenje Porezne uprave za račun u elektroničkom obliku*¹⁶, *Zakon o elektroničkoj ispravi*¹⁷, *Zakon o elektroničkom potpisu*¹⁸, *Zakon o računovodstvu*¹⁹.

EDI је скраћеница за „електронску размену података“ (*Electronic Data Interchange*)²⁰ и представља размену пословних електронских докумената између рачунара, као што су поруџбенице и

¹² Е-рачун Хрватска <https://www.moj-eracun.hr/cms/zakonska-regulativa/>, доступан 12. 5. 2018.

¹³ *Zakon o finansijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi* – Народне новине (Службени лист Републике Хрватске), бр. 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15, 78/15.

¹⁴ *Narodne novine* (Службени лист Републике Хрватске), бр. 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14.

¹⁵ *Narodne novine* (Службени лист Републике Хрватске), бр.73/13, као и свим накнадним изменама и допунама истог.

¹⁶ *Zagreb*, 10. 3. 2013.

¹⁷ *Narodne novine* (Службени лист Републике Хрватске), бр.150/05.

¹⁸ *Narodne novine* (Службени лист Републике Хрватске), бр. 10/02, 80/08, 30/14).

¹⁹ *Narodne novine* (Службени лист Републике Хрватске), бр.78/15, 134/15).

²⁰ What is EDI (Electronic Data Interchange)? <https://www.crossfireedi.com/What-is-EDI.aspx>, доступан 12. 5. 2018.

фактуре, у стандардном електронском формату између пословних партнера као што су продавци на велико и њихови добављачи, банке и њихови корпоративни клијенти или произвођачи аутомобила и њихови добављачи делова. *EDI* постоји од 1960. године и данас обухвата неколико *EDI* стандарда, заједно са стандардима за посебне индустрије. Добро познати у општим међуиндустријским стандардима су *ANSI (The American National Standards Institute)*²¹, који се првенствено користи у Сједињеним Америчким Државама и *EDIFACT (Electronic Data Interchange For Administration, Commerce and Transport)*²², који се првенствено користи у Европи и Азији. Осим тога, постоје стандарди за посебне индустрије; на пример *SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication)*²³ представља стандард заснован на *EDI* који се користи у банкарском сектору. Међутим, постало је јасно да се данас термин *EDI* може односити на било који стандардизовани структурирани формат размењених података и да не упућује само на *EDIFACT* који представља само један пример таквих формата.

Неке земље попут Шпаније, Аустрије, Пољске, Данске, Шведске, Финске, Норвешке, Француске, Естоније, Италије, Словеније, Белгије, Холандије и Португалије су радиле на усаглашавању са директивама ЕУ о електронским фактурама. Приликом фактурисања јавном сектору неке од ових земаља су обавезале добављаче да користе е-фактуре. У табели 1 наведен је оквирни списак европских земаља које су већ донеле законе којима је обавезно слање е-фактура ка органима јавне набавке и пријем е-фактура од стране тих органа.

Табела 1: Почетак примене електронских фактура у неким земљама (Извор²⁴)

Земља	Година почетка примене
Аустрија	2014.
Данска	2015.

²¹The American National Standards Institute <https://www.ansi.org/>, доступан 12. 5. 2018.

²² The EDIFACT standard <https://www.edibasics.com/edi-resources/document-standards/edifact/>, доступан 12. 5. 2018.

²³ *SWIFT* <https://www.swift.com/about-us>, доступан 12. 5. 2018.

²⁴ https://europa.rs/images/publikacije/E-Invoicing_SRP.PDF, доступан 12. 5. 2018.

Естонија	2017.
Француска	2017.
Италија	2014.
Португалија	2012.
Шпанија	2015.
Холандија	2016.

Према документу *ACCA (Association of Chartered Certified Accountants)*²⁵ из 2012. године, Финска и Данска су биле очигледни лидери у усвајању е-фактурисања, превазилазећи рангирање Евростата (*The European Statistical System*)²⁶ у погледу усвајања од стране великих компанија (Финска 89%, Данска 76%), средњих правних лица (Финска 78%, Данска 58%) и малих правних лица (Финска 59%, Данска 52%). Чињеница је да су неке земље (нпр. Португалија) такође приступиле е-фактурисању и е-фактурама у оквиру своје политике пореске ревизије и наметнуле одређене захтеве за извештавање о е-фактурисању покушавајући да спрече преваре у вези са ПДВ-ом.

Свакодневно се милиони фактура размене између примаоца (купца) и издаваоца (добављача) фактура, где их је већина у папирном облику. Овакав начин фактурисања пословних трансакција доводи до неефикасности, која се може решити употребом информациононих решења кроз примену е-фактуре. На овај начин се подиже ефикасност у пословању, како на страни издаваоца, тако и на страни примаоца фактура. Наводимо још неке недостатке примене папирних фактура у пословним трансакцијама на тржишту у *B2B* трансакцијама:

1. на издавање и пријем папирних фактура привредним субјектима одлази много времена;
2. трошкови папирног фактурисања расту у структури трошкова издаваоца и примаоца;
3. жалбе примаоца фактура на непотпуне податке у папирним фактурама;
4. потребан је физички простор за одлагање папирних фактура (код издаваоца и код примаоца);

²⁵ *ACCA* <http://www.accaglobal.com/my/en.html>, доступан 12. 5. 2018.

²⁶ *The European Statistical System* <http://ec.europa.eu/eurostat>, доступан 12. 5. 2018.

5. уништавају се зелене дрвне површине (за производњу папира).

Неке од предности примене е-фактура у пословним трансакцијама између издаваоца и примаоца су:

1. смањење и до 75%, свих трошкова слања, штампања и обраде папирних фактура;
2. аутоматизација процеса;
3. већа продуктивност и ефикасност у раду;
4. системско уређење интерних контрола;
5. електронско архивирање;
6. побољшање односа са клијентима;
7. заштита животне средине (нема сече шума).

Законодавни аспекти примене електронских фактура у Републици Србији

Према саопштењу Владе Републике Србије од 13. децембра 2017. године, надлежним органима и институцијама достављено је Објашњење²⁷ у вези са издавањем и књижењем рачуна (фактура) у папирном и електронском облику без употребе печата и потписа. У наведеном објашњењу, у складу са *Законом о електронском документу*, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању,²⁸ који је на снази од 27. октобра 2017. године, више није обавезно штампање фактуре која је изворно настала у електронском облику, нити да се на евентуално одштампан документ ставља отисак печата како би се сматрао валидним. Наиме, електронска фактура је валидна у електронском облику, без потписа и печата, не мора да се штампа и не мора да се шаље поштом. Фактура која је изворно настала у папирном облику не мора да садржи печат и потпис одговорног лица. Фактура која је настала у електронском облику или дигитализацијом, такође не мора бити потписана електронским потписом. У Објашњењу Министарства финансија Републике Србије и Министарства трговине, туризма и телекомуникација Републике Србије се наводи да уколико се ради о фактури која је изворно настала у електронском

²⁷<http://media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/fakture-u-papirnom-el.obliku-bez-pescata-potpisa2017.pdf>, доступан 12. 5. 2018.

²⁸ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 94/2017.

облику, као и фактури која је настала дигитализацијом (конверзијом документа из папирног у електронски облик), она не мора да садржи искључиво електронски потпис, већ уместо потписа може садржати идентификациону ознаку одговорног лица, односно лица овлашћеног за издавање те фактуре. Појам „идентификациона ознака“ представља сваку ознаку која једнозначно одређује, односно упућује на одговорно лице, односно лице које је овлашћено за издавање рачуноводствене исправе. Дакле, то може бити име и презиме, потпис, факсимил, електронски потпис и сл., као и комбинација поменутих или других ознака.

У складу са чланом 7 *Закона о рачуноводству*²⁹, правна лица и предузетници су обавезни да интерним актом уреде организацију рачуноводства и одреде лица која су одговорна за законитост и исправност настанка пословних промена, састављање и контролу рачуноводствених исправа о пословној промени. Самим тим, уколико приликом издавања фактура правно лице или предузетник користи „идентификациону ознаку“ уместо потписа, интерним актом је неопходно ближе уредити ко је одговорно лице, односно лице које је овлашћено за издавање тих фактура и шта се сматра „идентификационом ознаком“. Законом којим се уређује рачуноводство омогућено је правним лицима и предузетницима да своје фактуре издају у папирном или електронском облику. Овим законом није прописано да фактура која је изворно настала у папирном облику мора садржати печат и потпис одговорног лица, већ је довољно да она садржи „идентификациону ознаку“ која упућује на одговорно лице, односно лице које је овлашћено за издавање те фактуре а којом потврђује њену веродостојност у смислу члана 9 *Закона*. Правна лица и предузетници немају обавезу да фактуру која је изворно настала у електронском облику штампају, нити да се на тако одштампан документ ставља отисак печата како би он био сматран валидним. Није прихватљиво да се електронски документи штампају и затим чувају у папирном облику – такви документи се не би сматрали оригиналним. *Законом о рачуноводству Републике Србије* дефинисани су обавезни временски периоди током којих привредни субјекти морају да чувају своју рачуноводствену документацију. Ови рокови важе и за електронске и за папирне документе.

²⁹ *Службени гласник Републике Србије*, бр. 62/2013 и 30/2018.

Фактура садржи следеће податке у складу законом који регулише порез на додату вредност у Републици Србији:

- назив, адресу и ПИБ обвезника – издаваоца рачуна;
- место и датум издавања и редни број рачуна;
- назив, адресу и ПИБ обвезника – примаоца рачуна;
- врсту и количину испоручених добара или врсту и обим услуга;
- датум промета добара и услуга и висину авансних плаћања;
- износ основице;
- пореску стопу која се примењује;
- износ ПДВ који је обрачунат на основицу;
- напомену о одредби овог закона на основу које није обрачунат ПДВ;
- напомену да се за промет добара и услуга примењује систем наплате.³⁰

Према одредбама *Закона о порезу на додату вредност*, ако обвезник издавања фактуре пружа временски неограничене услуге у трајању дужем од једне године, обавезан је да издаје периодични рачун, а период за који се фактурише не може бити дужи од једне године. Уколико обвезник издавања фактуре унапред наплати накнаду или део накнаде пре него што је извршен промет добара или услуга (авансну наплату) има обавезу да изда фактуру, али у коначном обрачуну се одбијају авансна плаћања.

Остала законска регулатива у Републици Србији релевантна за е-фактурисање: *Закон о извршењу и обезбеђењу*³¹, *Закон о пореском поступку и пореској администрацији*³², *Закон о јавном*

³⁰ Члан 42 *Закона о порезу на додату вредност Републике Србије* (Службени гласник Републике Србије, бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 68/2014 - др. закон, 142/2014, 5/2015 - усклађени дин. изн., 83/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 108/2016, 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 13/2018 - усклађени дин. изн. и 30/2018).

³¹ Службени гласник Републике Србије, бр. 106/2015, 106/2016 – аутентично тумачење и 113/2017 – аутентично тумачење.

³² Службени гласник Републике Србије, бр. 80/2002, 84/2002 - испр., 23/2003 – испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 63/2006 - испр. др. закона, 61/2007, 20/2009, 72/2009 - др. закон, 53/2010, 101/2011, 2/2012 - испр., 93/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014, 105/2014, 91/2015 – аутентично тумачење, 112/2015, 15/2016, 108/2016 и 30/2018).

*бележництву*³³, *Закон о ревизији*³⁴, *Закон о трговини*³⁵, *Закон о фискалним касама*³⁶, *Закон о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама*³⁷, *Закон о електронској трговини*³⁸, *Закон о електронском документу*³⁹, *Закон о електронском потпису*⁴⁰, *Закон о информационој безбедности*⁴¹, *Закон о тајности података*⁴², *Закон о заштити података о личности*⁴³, *Закон о безбедносно-информативној агенцији*⁴⁴, *Закон о основама уређења служби безбедности Републике Србије*⁴⁵, *Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре*⁴⁶, *Закон о класификацији делатности*⁴⁷, *Правилник о одређивању случајева у којима нема обавезе издавања рачуна и о рачунима код којих се могу изоставити поједини подаци*⁴⁸.

Детекције превара у примени електронских фактура

Преваре у савременом пословном окружењу у коме се примењују електронске фактуре су присутне и доводе до плаћања лажних фактура за разне трансакције као што су: оглашавање, обнављање имена домена веб сајта привредног субјекта, канцеларијског материјала и других роба и услуга које нису наручене.

Многе преваре у ИТ пословном окружењу настају на основу лажних електронских фактура. Ове преваре упућују да се успо-

³³ Службени гласник Републике Србије, бр. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014 - др. закон, 93/2014 - др. закон, 121/2014, 6/2015 и 106/2015.

³⁴ Службени гласник Републике Србије, бр. 62/2013 и 30/2018.

³⁵ Службени гласник Републике Србије, бр. 53/2010 и 10/2013.

³⁶ Службени гласник Републике Србије, бр. 135/2004 и 93/2012.

³⁷ Службени гласник Републике Србије, бр. 119/2012, 68/2015 и 113/2017.

³⁸ Службени гласник Републике Србије, бр. 41/2009 и 95/2013.

³⁹ Службени гласник Републике Србије, бр. 51/2009.

⁴⁰ Службени гласник Републике Србије, бр. 135/2004.

⁴¹ Службени гласник Републике Србије, бр. 6/2016 и 94/2017.

⁴² Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2009.

⁴³ Службени гласник Републике Србије, бр. 97/2008, 104/2009 - др. закон, 68/2012 – одлука УС и 107/2012.

⁴⁴ Службени гласник Републике Србије, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 – одлука УС и 66/2014.

⁴⁵ Службени гласник Републике Србије, бр. 116/2007 и 72/2012.

⁴⁶ Службени гласник Републике Србије, бр. 99/2011 и 83/2014.

⁴⁷ Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2009.

⁴⁸ Службени гласник Републике Србије, бр. 123/2012 и 86/2015.

ставе квалитетне интерне контроле у привредним субјектима, да запослени на пословима плаћања буду упућени и добију одобрење за плаћање од надлежних који су наручили одређене робе или услуге од добављача. Превара са електронским фактурама може настати и као предлог за претплату на часопис, некада се може појавити и као захтев за обнављање претплате на часопис за који привредни субјект није био ни претплаћен. Могуће је да информације од привредног субјекта преузете хакерским активностима користе лажни добављачи, представљањем да су редовни добављачи и да обавесте привредни субјект о променама рачуна код банке. Лажни добављачи привредном субјекту шаљу нови број рачуна у банци и захтевају да се нове електронске фактуре уплаћују на назначени банкарски рачун. Ове преваре се откривају само када редовни добављач код привредног субјекта провери зашто му нису извршена плаћања.⁴⁹ Свака промена инструкција за плаћање је потенцијална опасност и потенцијална превара за привредни субјект. Исто се односи и на изненадна плаћања са већим износима, као и на е-фактуре које стижу са другачијим инструкцијама за плаћање.

Неке преваре са електронским фактурама постају веома софистициране и тешко препознатљиве, јер се користе савремене технологије као што су друштвене мреже како би се контактирали привредни субјекти и ушли на полигон превараната за њихове активности. *Scamwatch*⁵⁰ је покренула и води *Australian Competition and Consumer Commission (ACCC)*.

Укупни губици [\$]	Број извештаја	Извештаји са финансијским губицима [%]
90928622	161528	8.7

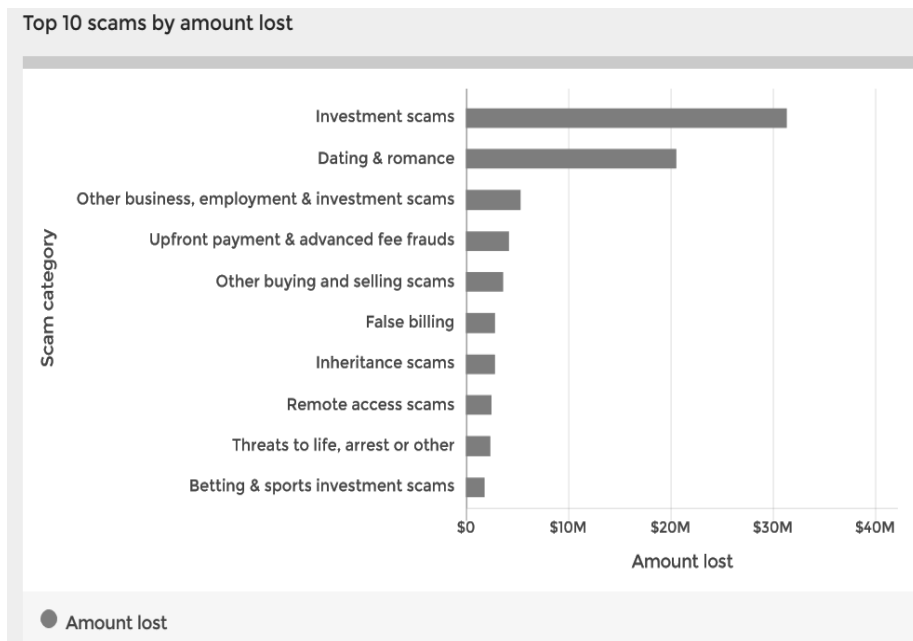
Извор: Scam statistics, 'All scam types' for '2017', <https://www.scamwatch.gov.au/about-scamwatch/scam-statistics?scamid=all&date=2017>, доступан 12. 5. 2018.

Scamwatch пружа информације потрошачима и правним лицима како препознати и избећи преваре у пословном окружењу. У наставку је статистички обрађен извештај за 2017. о неким пре-

⁴⁹<https://www.scamwatch.gov.au/>, доступан 12. 5. 2018.

⁵⁰<https://www.scamwatch.gov.au/about-scamwatch/scamwatch-role>, доступан 12. 5. 2018.

варним активностима који је сачињен на основу пријава преко АССС.

Извор: Scam statistics, 'All scam types' for '2017', <https://www.scamwatch.gov.au/about-scamwatch/scam-statistics?scamid=all&date=2017>, доступан 12.5.2018.

Извор: Scam statistics, 'All scam types' for '2017',
<https://www.scamwatch.gov.au/about-scamwatch/scam-statistics?scamid=all&date=2017>, доступан 12.5.2018.

Трендови преварних активности прате различите индустрије, прате иновативне начине пословања за незаконито присвајање материјалних средстава привредних субјеката. Привредни субјекти увођењем нових информационих технологија морају да уведу начине за ометање превара којима могу бити изложени.

Закључак

У овом раду представили смо правни оквир који подржава одлуку земаља ЕУ и Европске комисије да се регулише приступ е-фактурисању. Главне директиве ЕУ за електронско фактурисање су:

1. *Директива 2010/45/ЕУ* о заједничком систему пореза на додату вредност у вези са правилима фактурисања;
2. *Директива 2014/55/ЕУ* о електронском фактурисању у јавној набавци;
3. *Уредба 910/2014 (Уредба eIDAS)* о електронској идентификацији и услугама поверења за електронске трансакције на унутрашњем тржишту.

Коришћење електронских фактура може да помогне привредним субјектима да смање трошкове и буду конкурентнији, али и да уведу механизме за препознавање и избегавање преварних активности путем њих.

Навели смо предности примене електронских фактура у појединим земљама ЕУ и правну регулативу која регулише ову област у Републици Србији.

Закључујемо да је увођење електронске фактуре у пословању привредних субјеката у Републици Србији допринело развоју електронског пословања али ствара и изазов за даље усклађивање правне регулативе из ове области са регулативом ЕУ.

Литература

1. ACCA <http://www.accaglobal.com/my/en.html>, доступан 12. 5. 2018.
2. ACCC, *scamwatch*, <https://www.scamwatch.gov.au/>, доступан 12. 5. 2018.
3. *Digital Agenda: Commission outlines action plan to boost Europe's prosperity and well-being*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-581_en.htm, доступан 13. 5. 2018.
4. *Directives Council Directive 2010/45/EU of 13 July 2010 amending Directive 2006/112/EC on the common system of value added tax as regards the rules on invoicing* <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0045&from=HR>, доступан 13. 5. 2018.
5. E-invoicing in public procurement: another step towards end-to-end e-procurement and e-government in Europe, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-608_en.htm, доступан 12. 5. 2018.
6. e-Invoicing https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/e-procurement/e-invoicing_en, доступан 12.5.2018.
7. Електронске фактуре у Србији, http://www.kombeg.org.rs/aktivnosti/udr_informatike/Detaljnije.aspx?veza=8819, доступан 12. 5. 2018.
8. E-račun Hrvatska <https://www.moj-eracun.hr/cms/zakonska-regulativa/>, доступан 12. 5. 2018.
9. FprEN 16931-1 Electronic invoicing - Part 1: Semantic data model of the core elements of an electronic invoice <https://standards.cen>.

- eu/dyn/www/f?p=204:110:0:::FSP_PROJECT:60602&cs=1B61B766636F9FB34B7DBD72CE9026C72, доступан 12.5.2018.
10. FprCEN/TS 16931-2 Electronic invoicing–Part 2: List of syntaxes that comply with EN 16931 https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0:::FSP_PROJECT:60603&cs=10D168BCA9F3F058F649A272825D6E580, доступан 12. 5. 2018.
 11. *Mišljenje Porezne uprave za račun u elektorničkom obliku*, Zagreb, 10. 3. 2013.
 12. *Правилник о одређивању случајева у којима нема обавезе издавања рачуна и о рачунима код којих се могу изоставити поједини подаци* (Службени гласник Републике Србије, бр. 123/2012 и 86/2015).
 13. *Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost – Narodne novine* (Službeni list Republike Hrvatske), br. 73/13, као и свим накнадним изменама и допунама истог.
 14. SWIFT <http://media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/fakture-u-papirnom-el.obliku-bez-pecata-potpisa2017.pdf>, доступан 12. 5. 2018.
 15. The American National Standards Institute <https://www.ansi.org/>, доступан 12. 5. 2018.
 16. The EDIFACT standard <https://www.edibasics.com/ediresources/document-standards/edifact/>, доступан 12. 5. 2018.
 17. The European Statistical System <http://ec.europa.eu/eurostat>, доступан 12. 5. 2018.
 18. *Водич за е-фактурисање питања и одговори*, Увод у електронско фактурисање и његове аспекте, Пројекат развоја електронског пословања, ISBN: 978-86-80388-10-6, https://europa.rs/images/publikacije/E-Invoicing_SRP.PDF, доступан 13. 5. 2018.
 19. *What is EDI* (Electronic Data Interchange)? <https://www.crossfireedi.com/What-is-EDI.aspx>, доступан 12. 5. 2018.
 20. *Закон о безбедносно-информативној агенцији* (Службени гласник Републике Србије, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 – одлука УС и 66/2014).
 21. *Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању* (Службени гласник Републике Србије, бр. 94/2017).
 22. *Закон о електронској исправи* – Narodne novine (Službeni list Republike Hrvatske, br. 150/05).

23. *Закон о електронској трговини* (Службени гласник Републике Србије, бр. 41/2009 и 95/2013).
24. *Закон о електронском потпису* (Службени гласник Републике Србије, бр. 135/2004).
25. *Закон о електроничком потпису* – Narodne novine (Službeni list Republike Hrvatske, br. 10/02, 80/08, 30/14).
26. *Закон о фискалним касама* (Службени гласник Републике Србије, бр. 135/2004 и 93/2012).
27. *Закон о финансијском пословању и предстегајној нагодби* – NN 108/12, 144/12, 81/13, 112/13, 71/15, 78/15.
28. *Закон о информационој безбедности* (Службени гласник Републике Србије, бр. 6/2016 и 94/2017).
29. *Закон о извршењу и обезбеђењу* (Службени гласник Републике Србије, бр. 106/2015, 106/2016 – аутентично тумачење и 113/2017 – аутентично тумачење).
30. *Закон о јавном бележничтву* (Службени гласник Републике Србије, бр. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014 - др. закон, 93/2014 -др. закон, 121/2014, 6/2015 и 106/2015).
31. *Закон о класификацији делатности* (Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2009).
32. *Закон о основама уређења служби безбедности Републике Србије* (Службени гласник Републике Србије, бр. 116/2007 и 72/2012).
33. *Закон о порезу на додату вредност Републике Србије* (Службени гласник Републике Србије, бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 68/2014 - др. закон, 142/2014, 5/2015 - усклађени дин. изн., 83/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 108/2016, 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 13/2018 - усклађени дин. изн. и 30/2018).
34. *Закон о порезу на додану вредност* – Narodne novine (Službeni list Republike Hrvatske, br. 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14).
35. *Закон о пореском поступку и пореској администрацији* (Службени гласник Републике Србије, бр. 80/2002, 84/2002 – испр., 23/2003 - испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 63/2006 - испр. др. закона, 61/2007, 20/2009, 72/2009 - др. закон, 53/2010, 101/2011, 2/2012 - испр., 93/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014, 105/2014, 91/2015 – аутентично тумачење, 112/2015, 15/2016, 108/2016 и 30/2018).

36. *Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре* (Службени гласник Републике Србије, бр. 99/2011 и 83/2014).
37. *Закон о рачуноводству* (Службени гласник Републике Србије, бр. 62/2013 и 30/2018).
38. *Закон о рачуноводству* – Narodne novine (Službeni list Republike Hrvatske, br. 78/15, 134/15).
39. *Закон о ревизији* (Службени гласник Републике Србије, бр. 62/2013 и 30/2018).
40. *Закон о тајности података* (Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2009).
41. *Закон о трговини* (Службени гласник Републике Србије, бр. 53/2010 и 10/2013).
42. *Закон о роковима измирења новчаних обавеза у комерцијалним трансакцијама* (Службени гласник Републике Србије, бр. 119/2012, 68/2015 и 113/2017).
43. *Закон о заштити података о личности* (Службени гласник Републике Србије, бр. 97/2008, 104/2009 - др. закон, 68/2012 – одлука УС и 107/2012).
44. Spalević, Ž., (2013). *Pravni aspekti primene elektronskih faktura*, V Naučni skup „USPON 2013 – Preduzetništvo kao šansa”, 28-29. novembar, pp. 255-262.

Legal and Accounting Challenges for Detection of Fraud in the Implementation of Electronic Invoice

Abstract: *The main objective of this paper is to analyze the implementation of electronic invoice in the Republic of Serbia and some European countries. This paper explains the regulations governing the question of application of electronic invoices in the modern business environment. Special attention was paid to the approximation of these regulations in the Republic of Serbia with the EU directives that define the specified area. The authors state that future legal solutions in this area should be based on the standards and directives of the European Union. The paper also mentions possible fraudulent activities with electronic invoices to which economic entities may be exposed. The authors recommend the economic entities to strengthen internal control in order to identify and*

avoid fraudulent activities to which they are exposed by using electronic invoices in their business transactions.

Key words: *electronic invoices, legal regulations, accounting regulations, fraud, electronic invoices*